

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-78>

УДК 330.190.2:631.6

РЕФОРМА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ: НОВІ РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

REFORM OF THE TAX SYSTEM: NEW REALITIES OF TODAY

Скрипник Світлана Валентинівна

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3004-6117>

Шепель Інса Вадимівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6728-5579>

Skrypnyk Svitlana, Shepel Inesa

Kherson State Agrarian and Economic University

У статті висвітлені особливості реформи податкової системи з погляду нововведень, зумовлених введенням воєнного стану, наслідками російсько-української війни, яка триває досі, та євроінтеграційними процесами України. Розглянуто ключові аспекти Національної стратегії доходів, розроблення якої передбачено програмою Міжнародного валютного фонду, та визначено, що важливе місце у цій програмі займає удосконалення податкової політики. Виділено пункти реформи податкової політики, основи якої викладені в програмі співпраці з Міжнародним валютним фондом. Виявлено, що в умовах воєнного стану пріоритетним напрямком роботи Державної податкової служби є розвиток онлайн-сервісів для задоволення потреб платників податків та забезпечення електронної взаємодії з органами Державної податкової служби для легкої та зручної сплати податків.

Ключові слова: податкова система, податкова політика, реформа, оподаткування, законодавство, євроінтеграція.

The article highlights the peculiarities of the tax system reform in terms of innovations caused by the introduction of martial law, the consequences of the ongoing Russian-Ukrainian war, and Ukraine's European integration processes. The author analyzes the key aspects of the National Revenue Strategy, which is to be developed under the International Monetary Fund program, and determines that improvement of tax policy is an important part of this program. The points of tax policy reform, the basis of which is set out in the program of cooperation with the International Monetary Fund, are highlighted, in particular, the following: changes in labor and personal income taxation; implementing measures to prevent the erosion of the tax base in accordance with the recommendations of the Organization for Economic Cooperation and Development; approximation of tax legislation to that of the European Union, including harmonization in the area of indirect taxes (excise tax and VAT). The author examines the changes introduced by the Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Peculiarities of Taxation during the Period of Martial Law" No. 3219-IX dated 30.06.2023 and identifies such an innovation in tax policy as the abolition of single tax exemptions. It has been established that the preferential single tax system will be terminated as of August 1, 2023, as the application of the simplified single tax system with a tax rate of 2% and the possibility of non-payment by individual entrepreneurs - single taxpayers of the first and second single tax groups - will be canceled. The article reveals that under martial law, the State Tax Service's priority is to develop online services to meet the needs of taxpayers and ensure electronic interaction with the State Tax Service for easy and convenient tax payment. It is noted that the main vector of reforming the tax system is to establish the optimal level of tax burden in order to further stimulate economic growth under martial law. The positive effects achieved include the implementation of measures to improve the tax system, certain conditions that make it impossible to evade tax liabilities, the introduction of significant restrictions on the use of tax benefits, and the definition of an optimal methodology for ensuring the distribution of confiscated funds.

Keywords: tax system, tax policy, reform, taxation, legislation, European integration.

Постановка проблеми. Податкова система будь-якої держави є однією з основ її економічної системи. Податкова система України відіграє важливу роль у формуванні доходів країни. Протягом багатьох років податкове законодавство постійно змінювалося з метою його вдосконалення та розвитку. Однак сьогодні існують серйозні проблеми зі стабільністю української податкової системи. Це насамперед зумовлено введенням воєнного стану та наслідками російсько-української війни, яка досі триває. Проведення податкової реформи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки, зменшення її тіні та збільшення реальних доходів населення, є важливим завданням для країни в умовах сьогодення. Воєнна ситуація в Україні та одночасне посилення процесу євроінтеграції вимагають реформи податкової системи як основи для стабільного функціонування країни, що, зі свого боку, зумовлює актуальність тематики цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань реформування податкової системи в Україні відповідно до реалій сьогодення займається багато науковців та практиків. Так. Ж. Шило, розглядаючи особливості реформування податкової системи, наголошує, що, з одного боку, держава повинна демонструвати гідне ставлення до платників податків, що сприятиме розвитку економіки країни, а з іншого – формувати високу податкову культуру та підвищувати відповідальність платників податків. Одним із пріоритетних напрямків удосконалення податкової системи повинно стати не лише забезпечення податкової нейтральності та справедливості, а й реформування податкової системи на засадах економічної ефективності, стабільності та прозорості та поступове наближення її до міжнародних та європейських стандартів [1, с. 256]. Н. Головай, вивчаючи особливості реалізації податкової політики в умовах воєнного часу, зауважує, що ефективне функціонування податкової політики України забезпечить вирішення низки завдань, які ставить перед собою держава для виконання пріоритетних соціально-економічних завдань, удосконалення сфери адміністрування податків та збільшення надходжень до бюджету. З позиції науковця, чіткий механізм створення податкової системи та гармонійної податкової політики сприятиме збалансованості бюджету, підвищенню рівня зайнятості в країні та покращенню інвестиційного

середовища на національному рівні [2, с. 20]. Водночас М. Виклюк, досліджуючи питання лібералізації системи оподаткування України в умовах війни, стверджує, що основним завданням ліберальної податкової реформи є створення сприятливої податкової системи для збереження ділової активності та потенціалу представників бізнесу, а також наявних робочих місць. На думку вченої, механізми, які сьогодні використовуються для підтримки економіки та бізнесу, мають тимчасовий характер і зосереджені на здатності бізнесу адаптуватися до економічних умов війни. Тому такий підхід не дає можливості та відповідних фіскальних інструментів для поповнення доходів бюджетів різних рівнів, як це було в довоєнній економіці [3, с. 10–11]. Натомість М. Гордієнко, проводячи огляд змін податкового законодавства України в період дії воєнного стану, відзначає, що з початку повномасштабної російсько-української війни українське податкове законодавство зазнало і зазнає значних змін [4].

Враховуючи важливість проведених вченими досліджень, доцільно зазначити, що проведено недостатньо досліджень для висвітлення особливостей реформи податкової системи, виходячи із нових реалій сьогодення.

Постановка завдання. Метою наукової статті є висвітлення особливостей реформи податкової системи з погляду нововведень, зумовлених введенням воєнного стану, наслідками російсько-української війни, яка триває досі, та євроінтеграційними процесами України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з широкомасштабним вторгненням країни-агресора курс податкової реформи змінився. Адже ця війна ведеться не лише у військово-технічному плані, а й для протидії економічній втомі ворога. Тому дуже важливо реалізовувати економічну політику, яка зможе забезпечити фінансування ключових функцій країни шляхом внутрішніх можливостей країни, а також підтримки з боку зовнішніх союзників. У таких ситуаціях податкова політика є одним із найважливіших інструментів, які країна має для цього. Після введення воєнного стану на території України Верховна Рада України почала активно реформувати податкове законодавство. У зв'язку з отриманням статусу країни-кандидата на членство у Європейський Союз Україна побачила не лише нові горизонти розвитку, але й усвідомлення нових викликів.

Особливо важливою стала співпраця України з Міжнародним валютним фондом (МВФ), оскільки кредитування під час воєнного стану є критично важливим для забезпечення економічної стабільності України в умовах російської агресії та підтримки інвестиційного клімату.

В кінці 2022 року Керівництво МВФ ухвалило Моніторингову програму із залученням Ради фонду для України, що відкрило шлях для обговорення комплексної програми фінансування для України. Ця програма, заснована на погоджених з МВФ макроекономічних параметрах, покликана допомогти Україні зберегти макроекономічну та фінансову стабільність. Програма моніторингу включає низку заходів, спрямованих на посилення мобілізації доходів державного бюджету, пошкваллення внутрішнього боргового ринку, зміцнення фінансового сектору і підвищення прозорості та ефективності управління сектором державних підприємств [5]. Окрім того, наприкінці березня 2023 року рада директорів МВФ схвалила чотирирічну програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) на суму приблизно 15,6 млрд дол. США [6].

Однією з важливих умов фінансування України за новою програмою МВФ є розробка Національної стратегії доходів (НСД). Необхідність розробки НСД зумовлена програмою співпраці України з МВФ та пов'язана з поточною високою залежністю України від зовнішньої допомоги та необхідністю її зменшення в майбутньому.

Тому 24 березня 2023 року Кабінетом Міністрів України прийнято рішення доручити Міністерству фінансів України розпочати підготовку розробки НСД на 2024–2030 роки. У цьому рішенні визначено етапи та терміни підготовки НСД, а також основні принципи та завдання податкової політики в умовах російсько-української війни та у період післявоєнної відбудови [7].

Короткострокові податкові цілі викладені в документі про взаєморозуміння з МВФ, передбачають повне повернення оподаткування, яке було до початку війни, повернення перевірок і штрафів у сфері РРО, скасування єдиного податку у розмірі 2%. У відповідність на виконання цих умов пізніше Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30.06.2023 № 3219-IX [8].

Кабінет Міністрів України та Міністерство фінансів України у рамках виконання зобов'язань за програмою розширеного фінансування розробили та направили до МВФ Дорожню карту з підготовки Національної стратегії доходів на 2024–2030 роки. Цей документ синхронізований з процесом європейської інтеграції України та охоплює весь період до 2030 року. Зокрема основними пунктами цього документу є: 1) зміни в оподаткуванні праці та доходів фізичних осіб; 2) впровадження заходів щодо запобігання розмиванню податкової бази згідно з рекомендаціями Організації економічного співробітництва та розвитку; 3) наближення податкового законодавства до законодавства Європейського Союзу, зокрема гармонізація у сфері непрямих податків (акцизного податку та ПДВ).

Окрім того, очікується також впровадити систему управління податковими ризиками, тобто здійснити зміни в організаційній системі самої податкової служби, тобто через скорочення департаментів, що займаються повним контролем за здійсненням діяльності платників податків, розширити департаменти, які займаються аналітикою [9].

Що стосується реформи податкової політики, основи якої викладені в програмі співпраці з МВФ, то Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30.06.2023 № 3219-IX [8] передбачає таке нововведення у податковій політиці як скасування пільг щодо єдиного податку. Так, з 1 серпня 2023 року припиняється дія пільгової системи єдиного податку, оскільки скасовується застосування спрощеної системи єдиного податку зі ставкою податку 2% та можливість несплати ФОП – платниками єдиного податку першої та другої групи єдиного податку.

З 1 серпня 2023 року відновлено права та обов'язки платників ПДВ, які перейшли на пільгову систему єдиного податку. При цьому необхідно нарахувати «компенсуючі» податкові зобов'язання щодо активів/товарів, придбаних/виготовлених/ввезених на митну територію України та використаних (поставлених, реалізованих) до переходу на пільгову систему з ПДВ. Окрім того, з 1 серпня 2023 року відновлено права та обов'язки платників податку на прибуток, які повертаються на загальну систему оподаткування. Водночас з початку 2023 року платники складатимуть та

подаватимуть декларацію з податку на прибуток з наростаючим підсумком. Результати діяльності під час перебування на системі сплати єдиного податку не враховуються при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток, за винятком нових норм законодавства. Закон надає право платникам податків, які у 2023 році перейшли з пільгової системи єдиного податку на іншу систему сплати податку, у 2023 році за бажанням повернутися на спрощену систему непільгового оподаткування. Але якщо заяву подано до 1 вересня 2023 року, платник податку вважатиметься платником єдиного податку з 1 серпня 2023 року. Новими податковими змінами також передбачено можливість неподання декларацій ФОПами 1 та 2 груп за умови, не сплачувати єдиний податок та не подавати декларацію у випадку, якщо їх податкова адреса знаходиться на території ведення бойових дій або на тимчасово окупованій території України. До цих платників не застосовуються штрафи та пеня.

Окрім зазначених вище нововведень розширені також податкові різниці на податок на прибуток, встановлені в перехідних положеннях Податкового кодексу України стосовно врегулювання оподаткування при переході з єдиного податку. Крім того, передбачено урегулювання перехідних операцій на основі отриманих авансових платежів. Ці положення не поширюються на платників єдиного податку четвертої групи.

Згідно з податковими нововведеннями передбачено поновлення податкових перевірок, зокрема: здійснення документальних позапланових перевірок на звернення платника; здійснення документальних позапланових перевірок про порушення у сфері оподаткування податком на доходи нерезидентів, оподаткування нерезидентів, які провадять діяльність через відокремлені відділення та представництва резидентів, що є платниками податків, які провадять діяльність у сфері виробництва або реалізації підакцизної продукції, азартних ігор, надання фінансових та платіжних послуг; здійснення податкових перевірок, які проводяться з безпечним доступом, допуском до територій, будівель та іншого майна, безпечним доступом, допуском до документів, довідок та іншої інформації, проведенням інвентаризації основних засобів, матеріальних цінностей, коштів, вилученням залишків активів (окрім того, слід відзначити, що перевірки, розпочаті та незавершені

до 24 лютого 2022 року, будуть продовжені на будь-які невикористані періоди, якщо вони все ще не підлягають відстроченню); документальні планові перевірки платників у сферах виробництва/реалізації підакцизної продукції, грального бізнесу, фінансових та платіжних послуг.

На період дії воєнного стану призупиняються ненарахування штрафів, пені та недоотримання заходів контролю, призначених на період дії карантину, пов'язаного з COVID-19, відповідно до положень закону щодо сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ). Водночас передбачено, що до 1 серпня 2023 року залишаться в силі ті самі пільги, які надавалися під час воєнного стану. Окрім того, передбачено надання можливості ФОПам – платникам єдиного податку, що не сплачують ПДВ зазначити у розрахункових документах найменування своїх товарів (послуг) у спрощеній формі, окрім товарів, що виключені з переліку.

Важливим податковим нововведенням стало внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок. Такі зміни передбачають у період з 1 грудня 2023 року по 31 грудня 2024 року внесення до плану-графіка проведення документальних податкових перевірок таких суб'єктів:

- платники податку, які здійснювали чи здійснюють діяльність у сфері виробництва та/або продажу підакцизної продукції;
- платники податків, які здійснювали чи здійснюють діяльність у сфері організації та діяльності азартних ігор (гральний бізнес) в Україні;
- платники податків, які надавали або надають фінансові та платіжні послуги;
- нерезиденти, які здійснювали чи здійснюють діяльність в Україні через постійні представництва та/або відокремлені підрозділи тощо;
- інші платники податків, які відповідають одному з критеріїв, встановлених законом, за показниками, визначеними на кінець 2021 року [10].

Важливим аспектом реформи податкової системи слід також відзначити особливості оподаткування банків. Так, Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики рекомендує у другому читанні прийняти законопроект № 9656. Такі зміни податкового законодавства, якщо будуть ухвалені Верховною Радою України, свідчатимуть про те, що з 1 січня 2024 року

базова ставка податку на прибуток для банків складатиме 25%, що, зі свого боку, дасть можливість забезпечити додаткові надходження коштів до бюджету, що особливо важливо в умовах сьогодення, коли є недостатній рівень фінансування воєнних витрат [11].

Окрім того, відбулися важливі зміни у напрямку перерозподілу військового ПДФО. Так, Верховною Радою України був ухвалений законопроект № 10037 про податки на доходи фізичних осіб, одержані військовослужбовцями, поліцією й особами рядового і начальницького складу. Суть цих законодавчих змін вказує на те, що надходження від податку на доходи фізичних осіб, одержані військовослужбовцями, поліцією й особами рядового і начальницького складу, будуть вилучені із місцевих бюджетів та спрямовані до державного бюджету [12].

Також доцільно відзначити, що в умовах воєнного стану пріоритетним напрямком роботи Державної податкової служби є розвиток онлайн-сервісів для задоволення потреб платників податків та забезпечення електронної взаємодії з органами Державної податкової служби для легкої та зручної сплати податків.

Взаємодія платників податків з податковими службовцями на всіх рівнях може бути виключно електронною. Безперечно, використання сучасних цифрових технологій та впровадження електронних сервісів сприяють скороченню часу та витрат, збільшенню обсягів добровільних податкових платежів, збільшенню надходжень до бюджету та зменшенню корупції. Впровадження цифрових технологій у роботу податкових органів передбачає значні витрати, але з часом Україна виграє від економії часу та ефективнішої боротьби з податковими злочинами.

Висновки. Підсумовуючи, доцільно відзначити, що основним вектором реформування податкової системи є встановлення оптимального рівня податкового навантаження з метою подальшого стимулювання економічного зростання в умовах воєнного стану. Досягнуті позитивні ефекти включають реалізацію заходів щодо вдосконалення податкової системи, певних умов, що унеможливають ухилення від сплати податкових зобов'язань, запровадження суттєвих обмежень щодо використання податкових пільг та визначення оптимальної методології забезпечення розподілу конфіскованих коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шило Ж. С. Реформування податкової системи України: проблеми та перспективи. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 1(101). С. 247–258.
2. Головай Н. Податкова політика та особливості її реалізації в умовах воєнного часу. *Економічні горизонти*. 2023. № 3(25). С. 16–22.
3. Виклюк М. Лібералізація системи оподаткування України в умовах війни. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2022. Випуск 48. С. 3–14.
4. Гордієнко М. І. Огляд змін податкового законодавства України в період дії військового стану. *Молодий вчений*. 2023. № 1(113). С. 158–162.
5. Керівництво МВФ ухвалило Моніторингову програму із залученням Ради фонду для України. Національний банк України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kerivnitstvo-mvf-uhvalilo-monitoringovu-programu-iz-zaluchennyam-radi-fondu-dlya-ukrayini>
6. Рада директорів МВФ ухвалила програму розширеного фінансування для України обсягом 15,6 млрд дол. США та затвердила перший транш у сумі 2,7 млрд дол. США. Національний банк України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-direktoriv-mvf-uhvalila-programu-rozshirenogo-finansuvannya-dlya-ukrayini-obsyagom-156-mlrd-dol-ssha-ta-zatverdila-pershiy-transh-u-sumi-27-mlrd-dol-ssha>
7. Кабмін доручив розробити національну стратегію доходів до 2030 року. *Бізнес Цензор*. 2023. URL: https://biz.censor.net/news/3409784/kabmin_doruchyv_rozrobyty_natsionalnu_strategiyu_dohodiv_do_2030_roku
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text>
9. Україна направила до МВФ Дорожню карту з підготовки Національної стратегії доходів. *Мінфін*. 2023. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/08/22/111209790/>
10. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок № 10016-д від 16.10.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42994>

11. Податок на надприбутки банків становитиме 50%: Комітет ВР схвалив законопроект про оподаткування банків. URL: https://biz.ligazakon.net/news/223585_podatok-na-nadpributki-bankv-stanovitime-50-komtet-vr-skhvaliv-zakonoprokt-pro-opodatкування-bankv
12. Військовий ПДФО буде спрямовано на армію: Закон прийнято. URL: https://biz.ligazakon.net/news/223377_vyskoviy-pdfobude-spryamovano-na-armiyu-zakon-priinyato

REFERENCES:

1. Shylo, Zh. S. (2023). Reformuvannya podatkovoi systemy ukrainy: problemy ta perspektyvy [Reforming the Tax System of Ukraine: Problems and Prospects]. *Visnyk NUVHP. Seriya «Ekonomiczni nauky» – Bulletin of the NUVHP. Series "Economic Sciences"*, 1(101), 247–258 [in Ukrainian]
2. Holovai, N. (2023). Podatkova polityka ta osoblyvosti yii realizatsii v umovakh voiennoho chasu [Tax policy and peculiarities of its implementation in wartime conditions]. *Ekonomiczni horizonty – Economic horizons*, 3(25), 16–22 [in Ukrainian]
3. Vykliuk, M. (2022). Liberalizatsiia systemy opodatкування Ukrainy v umovakh viiny [Liberalization of the taxation system of Ukraine in the conditions of war]. *Formuvannya rynkovoi ekonomiky v Ukraini – Formation of market economy in Ukraine*, 48, 3–14 [in Ukrainian]
4. Hordiienko, M. I. (2023). Ohliad zmin podatkovoho zakonodavstva Ukrainy v period dii viiskovoho stanu [Review of changes in the tax legislation of Ukraine during the period of martial law]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 1(113), 158–162 [in Ukrainian]
5. Natsionalnyi bank Ukrainy (2022). Kerivnytstvo MVF ukhvalylo Monitorynhovu prohramu iz zaluchenniam Rady fondu dlia Ukrainy [The IMF management approved the Monitoring Program with the involvement of the Fund Council for Ukraine]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kerivnytstvo-mvf-uhvalilo-monitoringovu-programu-iz-zaluchennyam-radi-fondu-dlya-ukrayini> [in Ukrainian]
6. Natsionalnyi bank Ukrainy (2022). Rada dyrektoriv MVF ukhvalyla prohramu rozshyrenoho finansuvannya dlia Ukrainy obsiahom 15,6 mlrd dol. SShA ta zatverdyla pershyi transh u sumi 2,7 mlrd dol. SShA [The Board of Directors of the IMF approved a program of expanded financing for Ukraine in the amount of 15.6 billion dollars. USA and approved the first tranche in the amount of 2.7 billion dollars. USA]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-direktoriv-mvf-uhvalila-programu-rozshirenogo-finansuvannya-dlya-ukrayini-obsyagom-156-mlrd-dol-ssha-ta-zatverdyla-pershiy-transh-u-sumi-27-mlrd-dol-ssha> [in Ukrainian]
7. Biznes Tsenzor (2023). Kabmin doruchyv rozrobyty natsionalnu stratehiiu dokhodiv do 2030 roku [The Cabinet of Ministers instructed to develop a national income strategy until 2030]. URL: https://biz.censor.net/news/3409784/kabmin_doruchyv_rozrobyty_natsionalnu_strategiyu_dohodiv_do_2030_roku [in Ukrainian]
8. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei opodatкування u period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 30.06.2023 № 3219-IX [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the peculiarities of taxation during the period of martial law: Law of Ukraine dated 30.06.2023 No. 3219-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text> [in Ukrainian]
9. Minfin (2023). Ukraina napravyla do MVF Dorozhniu kartu z pidhotovky Natsionalnoi stratehii dokhodiv [Ukraine sent the Roadmap for the preparation of the National Income Strategy to the IMF]. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/08/22/111209790/> [in Ukrainian]
10. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo skasuvannya moratorii na provedennia podatkovykh perevirok № 10016-d vid 16.10.2023 [Draft Law on Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the cancellation of the moratorium on tax audits No. 10016-d dated 10.16.2023]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42994> [in Ukrainian]
11. Podatok na nadpributky bankiv stanovytye 50%: Komitet VR skhvalyv zakonoproiekt pro opodatкування bankiv [The tax on excess profits of banks will be 50%: the Committee of the Verkhovna Rada approved the draft law on taxation of banks]. URL: https://biz.ligazakon.net/news/223585_podatok-na-nadpributki-bankv-stanovitime-50-komtet-vr-skhvaliv-zakonoprokt-pro-opodatкування-bankv [in Ukrainian]
12. Viiskovyi PDFO bude spriamovano na armiiu: Zakon pryiniato [Military personal income tax will be directed to the army: the law has been adopted]. URL: https://biz.ligazakon.net/news/223377_vyskoviy-pdfobude-spryamovano-na-armiyu-zakon-priinyato [in Ukrainian]